

Nowe władze i ich zakres działania.

(Według nowego statutu organicznego.)

(Dalszy ciąg. Obacz N. 33, 34, 35 i 40 Dodat. tygod.)

VI. Adwokatura.

Adwokatów mianuje minister sprawiedliwości. Wszyscy adwokaci mający siedzibę swoją w okręgu wyższego sądu karnego, tworzą izbę adwokatów.

Prawo zastępstwa adwokata w sprawach cywilnych rozciąga się na cały obwód trybunału apelacyjnego (wyższego sądu krajowego), w którym ma swoją siedzibę.

Prawo zastępstwa w sądach karnych uregulowane jest osobną ustawą.

Warunki do osiągnięcia adwokatury są następujące:

- a) austriackie prawo obywatelstwa;
- b) fizyczna pełnoletność;
- c) nienaganne obyczaje;
- d) doktorat praw na krajowym c. k. uniwersytecie; i
- e) ndowodniona egzaminem adwokackim kwalifikacja do adwokatury.

Adwokat ma także obowiązek, zastępować ubogie osoby bezpłatnie w sporach prawnych. Jeżeli bowiem kto tak jest ubogi, że koszta procesu ponieść nie jest w stanie, wtedy musi z załączeniem zaświadczenia ubóstwa podać do sądu, w którym przeciwnik ma być pozwany, prośbę, ażeby mu do przeprowadzenia procesu dano zastępcę *ex officio* i ażeby mu pozwolono tymczasową prenotację należytości za stęple i portoryę.

Ten sąd nakazuje izbie adwokatów oznaczyć jednego z adwokatów, któremu się poleca sądowe zastępstwo proszącej strony.

W Wiedniu zaś niemogą adwokaci być powoływani do takich zastępstw w sądach po za liniami stolicy.

Jeżeli się polepszą majątkowe stosunki strony proszącej o zastępcę *ex officio*, wtedy jest obowiązana dać adwokatowi stosowne wynagrodzenie za uczynione przysługi i zapłacić prenotowane należytości za stęple i portoryę.

VII. Notaryat.

Notaryat jest instytucją państwa podającą obywatelom sposobność otrzymania publicznych dokumentów przez osoby, które do ich wypracowania przez władzę państwa są ustanowione i akredytowane. Ustanowione ku temu osoby są prawnicy i muszą według osobnej instrukcji sprawować swój urząd.

Ta instrukcja zawiera przepisy, jakimi formalnościami zaopatrzone być mają akta notaryatu, a mianowicie nie tylko dokumenta przez nich oryginalnie napisane i u nich przechowywane, ale także bezpośrednio akta, jako to: legalizacje, potwierdzenia daty, widymowania, tłumaczenia, świadectwa życia, protestacje weksłów i t.p. w jakiej formie autentyczne kopie mają być wydawane i w ogóle jak mają być wypracowane kopie.

Do notaryusza udawać się należy w następujących wypadkach:

- a) w intercyzach ślubnych;
- b) dla wypracowania rewersu wyliczonego posagu lub kaucyi;
- c) dla rewersów, obligacyi i kontraktów między małżonkami;
- d) dla kontraktów kupna, zamiany, rent i pożyczek;
- e) dla kontraktów darowizny zawartych bez rzeczywistego oddania.
- f) dla pisemnych kontraktów między ciemnymi, tndzież głuchymi, którzy nieumieją czytać i między niemymi, którzy chociaż umieją czytać, jednak pisać nieumieją, jak dalece osobiście pisemne kontrakty zawierają;
- g) testamenta niemych i głuchoniemych jeżeli w całości niesą przez nich własnoręcznie pisane i podpisane;
- h) protestacje weksłów;
- i) w sprawach o dobra nieruchomości; jeżeli dokument nie jest wydany z publicznego urzędu. Podobne dokumenta są: obligacje intabulować się mające, dokumenta względem kupna, zamiany, darowizny rzeczy nieruchomości i t.p.

Przymus udawania się do notaryatu jest wprawdzie zniesiony, ale zawsze bezpieczniej jest udawać się w rzeczonych wypadkach

do tego instytutu, gdyż dokument spisany przez notaryusza zupełny stanowi dowód i żadnej niedopuszcza wątpliwości.

Mianowanie notaryuszów należy do ministra sprawiedliwości.

Notaryusze są także zobowiązani, oprócz swego urzędu, za którego wykonywanie żądać mogą od klientów swoich stosownej według pewnej taryfy obliczonej zapłaty, urzędować także jako komisarze sądowi, jeżeli do tego przez strony albo z sądu są wezwani.

Sprawy tego rodzaju są następujące:

- a) Obygialacya, przedsiębranie wszelkich aktów, jakich wymaga pertraktacya masy, jeżeli podobne akta nie są zawarowane uprzednią decyzją sądową, i sprawozdanie z tej czynności do sądu.
- b) Sądowe defaksacje w procesach i po za obrębem spraw spornych.
- c) Sądowe licytacje dóbr ruchomych w procesach i po za obrębem spraw spornych.
- d) Oprócz tego może być notaryuszom poruczona rewizya rachunków ppilarnych i podziałów majątku.

Należytości notaryatu są: honorarium; należytość za oddalenie i koszta podróży; należytość za pisanie.

1. Honorarium oblicza się albo według taryfy sprawy (honorarium sprawy), albo według czasu, który do ukończenia sprawy był potrzebny.

Honorarium za **dokument**, których przedmiot wyrażony jest w pewnej kwocie wartości, z wyjątkiem tych, mocą których się tylko potwierdza dopełnienie pewnego zobowiązania, wynosi, jeżeli przedmiot nie przewyższa kwoty 200 złr., 1 złr.; jeżeli wartość jest w kwocie od 200 do 500 złr., 2 złr., od 500 do 1000 złr., 4 złr.

Przy darowiznach i testamentach oznacza się podwójne honorarium według tej samej skali.

Jeżeli przedmiot przewyższa kwotę 1000 złr., a notaryusz tylko spisanie aktu przedsięwzię, wtedy mu się należy honorarium ustanowione za sprawy od 500 do 1000 złr.

Jeżeli nie tylko spisał ale i wypracował akt, wtedy należy mu się dodatek procentowy, wynoszący 6 kr. od każdego sta reńskich powyżej kwoty 1000 złr.

Kwota niedosięgająca 100 złr. niebývá uwzględnioną.

Honorarium za dokumenta, których przedmiot nie jest wyrażony w pewnej kwocie wartości, tndzież za dokumenta, mocą których się tylko potwierdza spełnienie zobowiązania, bez różnicy czyli zawierają kwotę wartości lub nie, obliczone być ma według czasu w taki sposób, że notaryusz za pierwszą godzinę dostaje 1 złr. 20 kr. Czas nietrwający całą godzinę uważany ma być zarówno z godziną. Po upływie pierwszej godziny oblicza się każde następne pół godziny po 40 kr. Mniej niż pół godziny niewchodzi w rachunek.

Przy darowiznach i testamentach bez oznaczonej kwoty wartości oblicza się według tych samych zasad honorarium w podwójnej kwocie.

Za poświadczenia notaryatu ustanowione są następujące należytości:

Za legalizację podpisów, jeżeli notaryusz zna stronę, 20 kr.

Jeżeli identyczność podpisu, t. j. dowód czyli podpis jest prawdziwy, dopiero przez świadków musi być potwierdzona, 30 kr.

Jeżeli się podpis dwóch lub więcej osób za jednym zachodem legalizuje, wtedy przypada tylko pojedyncza należytość, gdy osoby równocześnie u notaryusza się znajdują. Osoba przychodząca sama, płaci należytość osobno.

Za widymowanie kopii niezajmujących powyżej jednego arkusza (strona po 25 wierszy, wiersz po 15 zgłosek) 15 kr., ta należytość płaci się w całości, chociaż kopia niezajmuje całego arkusza.

Za każdą stronę powyżej pierwszego arkusza 3 kr. m. k.

(Dalszy ciąg nastąpi.)

Staty-
przedsiębiorstw fabrycznych, rękodzielniczych, handlo-
zestawiona według źró-
Wołańskiego
(Ciąg dalszy, obacz

W zachodniej części kraju, a mianowicie

Przedsiębiorstwa	w obwodzie wadowickim		w mieście Krakowie		w obwodzie												razem	
	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	krakowskim		bocheńskim		sądeckim		tarnowskim		jasielskim		rzeszowskim		przedsiębiorców	pomocników
					przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników		
i l o ś ć																		
Przeniesiona	1471	1203	1105	1143	774	600	649	489	1226	449	991	799	794	397	1045	575	8055	5655
Ogrodników			1														1	
Olejarzy	13		3	1	1	10	1				2		2		3	3	25	14
Optyków																		
Orgarmistrzów			2										1				3	
P.																		
Pacześników (grempłowników) wełny																		
Pakłaczników i kocowników																		
Papierni	5	27			2	7			1	21					1		9	55
Parasolników			12	3			1										13	3
Pasamonników	3	1	20	23	4	4	4	1	3	1	2	4	3		11	2	50	36
Piekarzy	413	160	85	148	230	69	160	45	27	50	140	57	170	58	70	37	1295	624
Piernikarzy	4	5	1														5	5
Pierścionkarzy																	1	
Pilnikarzy			1														1	
Pisarzy pokątnych i sprawników			10						3								13	
Platnerz																		
Pończoszników																		
Postrzycaczy	8	44	2	1			1				1	3			1	4	13	52
Potażników									6	2							6	2
Powroźników	22	19	8		1		7	12	11	9	3	5	11	5	2		65	50
Pozłotników																		
Praczek							1						1	2			2	2
Propinacyi *)	249	241	4		163	115	280	58	363	71	333	41	255	115	291	58	1938	699
Przedsiębiorców			7		2	1	5										14	1
Przedsiębiorców budowania									1				1		12		4	
Przedsiębiorców teatru			1														1	
Przędzarni	2	32															2	32
Przekupni					10		14		2						70	13	96	13
„ bydła chodowlanego i rzeź-	15		6		8		9		12		58	28	25	3	4		137	31
„ nego	1																1	
„ cewek																		
„ chmielu																		
„ chustek	2																2	
„ deszczek i gatów	3		1				1		1		8						14	
„ drelichu	14	62															14	62
„ drobiu	4		7										1		1	1	13	1
„ drożdży			1		1		1						1		2		6	
„ drutu													1				2	
„ drzewa	26		19		5	3	12		2		25	7			15		104	10
„ dziczyny																		
„ fajek															2		2	
„ futer i baranków			3														3	
„ garbniku											1	1			1		2	1
„ gipsu							1										1	
„ gwoździ	17	1															7	1
„ jaj							3	2									3	2
„ jarzyny			4												1	1	5	1
„ kapeluszy	2																2	
„ klejnotów																	1	
„ koni	3		13		8	2	11				4		19	1	3		61	3
„ koralu															1		1	
„ koszyków			1														1	
„ krochmaliku																		
Przenośna	2267	1795	1318	1319	1209	811	1161	607	1659	603	1569	945	1285	581	1526	694	11994	7255

*) Pod propinacyami jest objętych wiele browarów, gorzelni, cegieli, wapniarni, młynów, tartaków, foluszów, maziarni, kamieniołomów, które albo z propinacyami razem opodatkowane zostały, albo których właściwy podatek zarobkowy z podatkiem od propinacyi dawniejszemi czasy połączony, rozdzielić się należący nie dał.

Ruś Sandecka niegdyś Biskupszczyzna.

(Z notat podróży J. Lepkowskiego.)

(Dokończenie. Obacz Nr. 32, 33, 34, 35 i 40 Dodatku tygodniowego.)

Roztoki. Leży ta osada jadąc z Sącza po prawej głównej drogi, w potokach.

Stanisław Lubomirski (dd. Wiśnicz 1636 r.) uposaża i nadaje cerkiew tutejszą. Przywilej ten stwierdzają 1656 r. Aleksander Lubomirski, 1696. syn, 1700. Karol Lubomirski. Kościół drewniany, zwykłą budową. Dzwon wielki z r. 1789., mały 1695. Wieś *Krzyżówka*, należy do parafii, stanowiąc z nią razem 600 ludności.

Nowa wieś i Losie na lewym brzegu Kamienicy 1150 dmsz.

Dochowany tu oryginalny dokument na pergaminie po polsku 1602 r. (dd. Wielopole) spisany, dowodzi, iż wtedy Jan Barnicki z Ruszczy wieś tę lokował i kościół fundował. Filia tu należąca

we wsi *Losie* fundowana przez Aleksandra Michała Lubomirskiego hrabiego na Wiśniczu 1656. r. Obie cerkwie drewniane, zwykłym zbudowane stylem.

Labowa powyżej *Maciejowej* nad rzeką Kamienicą. Najstarszą datę wskazuje fragment metryki po rusku spisanej, r. 1620 się poczynającej; nadto słowa w aktach dekanalnych (*Florynka*) „*ecclesiam in Labowa erexit et fundum dedit Stan. Lubomirski*.” Jak równie dzwon średni ulany (jak świadczy napis) za dziedzictwa Józefa Karola Lubomirskiego, koniuszego koronnego r. 1689. Dzisiejsza murowana cerkiew stanęła ze składek r. 1784, poświęcona przez Biskupa Maksy. Ryłę. *Nawsie* czyli rynek osady *Łabowej* nazywają *Lubomirz*. Wieś tę lokował Jan Branicki z Ruszczy

s t y k a

wych i przemysłowych opodatkowanych w r. 1853,

deł urzędowych przez

Franc. Ksawerego.

Nr. 34, 35 i 40 Dodat. tyg.)

We wschodniej części kraju, a mianowicie

w obwodzie																w mieście		w obwodzie																razem																	
sanockim				samborskim				przemyskim				żółkiewskim				Lwowie		lwowskim				stryjskim				stanisławowskim				brzezańskim				złoczowskim				tarnopolskim				czortkowskim				kołomyjskim				razem	
przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników										
588	266	794	335	1256	758	694	254	1960	2802	629	86	995	792	1324	1078	1083	264	2174	1043	1052	342	1867	565	1112	795	15528	9380																								
-	-	-	-	-	-	-	-	23	96	-	-	-	-	5	-	6	-	13	-	9	5	-	-	-	-	1	1	23	96																						
-	-	3	-	17	22	1	-	1	10	7	36	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	75	84																								
-	-	-	-	-	-	-	-	2	**)	-	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	12																								
-	-	-	-	-	-	-	-	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	5																								
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-																								
-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	6	-	-	-	-	-	2	27																								
-	-	-	-	1	16	-	-	10	2	1	11	1	25	2	29	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	81																								
-	-	-	-	-	-	-	-	26	28	-	-	2	1	9	3	1	-	1	2	10	-	-	-	-	10	3																									
1	-	1	-	2	-	1	-	26	28	-	-	2	1	9	3	1	-	1	2	10	-	-	-	3	4	57	38																								
89	14	80	37	92	50	53	-	97	110	49	21	61	22	39	22	77	16	80	112	31	30	43	22	26	10	817	466																								
-	-	-	-	-	-	-	-	7	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	5																								
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-																								
-	-	-	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	6	-	-	-	7	-	2	2	7	-	-	-	26	3																								
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-																								
1	-	1	1	1	-	-	-	1	000)	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	1	2	-	-	-	4	-																								
2	-	-	-	-	-	-	-	6	20	4	2	4	1	6	4	2	1	4	10	2	4	22	4	3	10	5																									
-	-	2	-	26	9	-	-	6	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	61	49																								
-	-	-	-	6	4	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	4																								
358	417	238	115	611	190	161	163	71	-	178	26	370	39	135	175	232	-	184	116	189	479	206	73	145	98	3007	1891																								
-	-	1	-	-	-	-	-	6	54	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	3	-	1	1	71	55																								
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-																							
-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-																							
45	1	52	-	1	2	2	-	25	-	11	-	144	302	29	40	83	-	7	-	9	-	37	3	82	7	527	355																								
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-																							
-	-	1	3	1	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-																							
-	-	1	-	6	1	1	-	17	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4	-	15	1	-	-	-	-	31	16																								
-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	2	-	1	-	5	-	-	-	1	1	-	18	-																								
-	-	12	-	24	7	18	-	17	-	26	-	24	64	23	1	3	-	37	-	12	-	56	13	24	3	281	88																								
5	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-																								
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	7	-	4	2	3	-	1	-	1	-	19	2																								
-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-																								
-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-																								
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-																								
10	-	9	3	4	-	4	-	2	5	-	-	4	2	4	2	9	-	2	-	6	-	5	-	3	-	58	5																								
-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	5																								
-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-																								
1099	698	1208	494	2044	1057	938	417	2310	3162	905	182	1616	1250	1588	1366	1515	283	2530	1306	1335	862	2245	690	1401	916	20734	12703																								

***) Pod mechanikami.

****) Pod farbiarzami.

ezy, dziedzie Wielopola (nadto: *Kotowej, Rostoki, Nowej wsi* etc.) a to r. 1620. *Łabowa* z należąciami do parafii *Uhrynem wyżnim i niżnim, Łabowcem i Kotowem* liczy do 2000 dusz.

Maciejowa nad rzeką Kamienicą, powyżej *Nawojowej*. — Najstarsza tu data r. 1617. Kiedy presbyter Olszewski, zdaje cerkiewkę swemu następcy: widać była to pierwiastkowo tylko kapliczka, z której w dzisiejszej może tylko rzeźby wrót cesarskich pozostały; książę bowiem Paweł Sanguszko dotując roku 1733 probostwo mówi: iż pola oddaje dla erygowanej cerkwi. I ta była zapewne bardzo mała nie wystarczająca na ówczesną ludność ruską tej okolicy, gdyż inwentarz w r. 1764. spisany powiada, że ją rozprzeźstrzeniono. Dzisiejsza murowana stała w r. 1832 za dziedzictwa Jana Kant. hr. Stadnickiego. Poczet proboszczów i metryki zaczynają się dopiero od r. 1756. Pięknego odlewu dzwony ulął w Eperies Franciszek Lecher. Parafią do tysiąca dusz liczącą skła-

dają osady: *Rostoka mała, Czaczów, Barnowiec, Składyste Rybień, Margoń, Złotne i Nawojowa.*

Z tego przeglądu wypada: iż część kraju dziś Rusinami wycy-kule sandeckim zaludniona obejmuje: dawny klucz biskupi na północ najdalej po Florynkę sięgający, na zachód Popradem u Piwnicznej, a na wschód Białą ograniczony — nadto skrawki starostw sandeckiego i grybowskiego, i jeszcze kilka wsi z dóbr Branickich, Lubomirskich i Nawojowskich.

Co do dawności osiedlin jedną tylko okolicę *Jaworek* do czasów pogańskich odnieść można. Przywilej Władysława króla Węgierskiego wprowadzający w r. 1301 biskupa krak. w posiadanie tego zakęcia kraju, okazuje tu pustkę z jednym obronnym zamkiem i kilką osadami. *Muszyna, Szczawnik, Andrzejówka i Tylicz*, widne w XIV. stolecie. W XV. przybywa *Leluchów* i zaczynają się

ukazywać ruskie osady. — W XVI. Zygmunt stary lokuje Wołochami: *Bilczarowa, Królowe, Bogusza* i sąsiednie im wsie do starostwa grybowskiego i sandeckiego należące. Od drugiej połowy dopiero XVI. wieku za biskupów: kardynała Grzegorza Radziwiła, Franciszka Krasieńskiego, Piotra Myszkowskiego i Filipa Padniewskiego, naprawdę Rusinami wsie osadzać poczęto — powstały wtedy: *Berest, Brunary* wyżnie i niżnie, *Czarna, Czarna, Krynica, Milik, Mochnaczka, Powroźnik, Słotwiny, Wierzchownia, Złockie, Zubrzyk* i sąsiednie im wsie. W XVII. stuleciu: za Bernarda Maciejowskiego, Jakóba Zadzika, Piotra Gembickiego, Jana Małachowskiego i Andrzeja Trzebickiego nadto lokującego *Łabowa, Nową Wieś* etc. Jana Branickiego, *Łosie* i *Rostokę* Michała A. Lubomirskiego; dopełniło się dzieło zaludnienia tych stron osadzeniem *Bannicy, Czertizne, Dubnego, Perunchi* i t. d.

Oznaczywszy sobie na mapie kolorami wieki lokacyj, naocznie zobaczymy: jak tu od południa garnie się Ruś ze Spiza, od północy ciągną Wołochy; a od zachodu ludność górska polska i niemiec-

cy napierają koloniści. Sam rdzeń tedy, wiklanina gór u wyżyn zład płyną: Biała, Kamienica i Poprad, ogólnie mówiąc w XVI. dopiero stuleciu jako kraj zamieszkały się okazuje.

Zakęcie to pod względem sztuki prawie nic nie przedstawia — czasem tylko cerkiew przez wiejskiego cieślę z trzech obok siebie coraz niższych wież bizanckich zestawiona, uderzy wdziękiem prostoty i powabem tej zawsze poważnej architektury — czasem natrafisz na szczątki spróchniałego i wyrzuconego z kościoła bizanckiego obrazu. Pomników nagrobnych nie ma w cerkwiach, bo tu szlachcic nie mieszkał; a ruskiego plebana lub mieszczanina nie stać było na przechowanie swej pamięci.

Mniemam iż tym ustępem zachęczę ks. ruskich do zamieszczania wiadomości historycznych w szematyzmach i badania pamiątek, których są stróżami. Jeżeli każdy proboszcz udzielając dat swojej parochii tylko tak błahy udział w pracy weźmie, już urosnie dzieło wielkie; bo najspeycjalniejsza monografia ziemi halickiej.

Celejów i Uwiste. R. 1576.

Król Stefan Batory nadaje Barbarze z Czermna Niemojowskiej dożywocie na powyższych królewskich wsiach pod warunkiem pomnożenia z dziedzicznych dóbr osadników.

Stephanus | Dei gratia Rex Poloniae, magnus Dux Lithuaniae Russiae, Prussiae Masouiae Samogitiae Kiiouiae Volhiniae Podlachiae(ue) etc. Dominus, nec non Transyluaniae Princeps. Significamus tenore praesentium quoru(m) | interest vniuersis et singulis, supplicasse nobis per certos Consiliarios nostros, Generosum Nicolaum Niemojowskij Aulicum diuae memoriae Sigismundi Augusti Regis, antecessoris nostri, vt non derogando | iuri ipsius aduitalitatis, si quod etiam ipse iam antea concessum habet, Generosae Barbarae de Czermno, coniugi ipsius ius aduitalitium(m) in bonis nostris regalibus **Czelieyow** et **Uwiste** in districtu Trembowliens(i) | sit(is) concederemus, hac proposita conditione, quod cum ea bona sint per Tartaros vastata et deserta, in illa sit colonos ex bonis haereditarijs dictae suae vxoris deducturus et locaturus, ac vna cum praefata | sua coniuge hac ratione bona praedicta ad meliorem conditionem reducturus. Nos igitur, tum ad intercessionem Consiliariorum nostroru(m) pro eo ad nos factam, tum et propter illius seruitia, antecessori nostro | diuae memoriae exhibita, tum veró propter dictam meliorationem bonorum, eorumq(ue) colonis, ex bonis haereditarijs vxoris eius adductis, repletionem, praefatam eius coniugem generosam Barbaram de Czermno | in vsu et possessione aduitali dictorum bonorum relinquendam et conseruendam duximus, relinquimusque et conseruamus hisce literis nostris, per ipsam generosam Barbaram de Czermno, dicta bona cum | omnibus earum ex antiquo pertinentijs, et ex illis prouenient(ibus) redditibus, fructibus et generaliter obuentionibus vniuersis, quae nunc sunt, et postea humana iudustria excogitari possunt, alias juxta literas ori(ginales) tenen(da), habenda, vtifruen(da) et possiden(da), ad extrema vitae ipsius generosae Barbarae tempora. Promittimusque pro nobis et ser(enissimis) successoribus nostris, quod vita ipsius Barbarae duran(te), nemini eam redimere | de bonis praedictis permittemus, nec Ser(enissimis) Successores nostri permissuri sunt, sed nec uos ipsi pro mensa fisco, et alia quavis necessitate nostra redimemus, nec Ser(enissimis) Successores nostri sunt redempturi. Ratione | cuius quidem concessionis aduitalitatis praedict(ae), superius recensita Barbara de Czermno, iuxta constitutiones regni nostri, cum consensu ejusdem mariti sui, quartam partem summae, in eisdem bonis iuste et legitime inscripta, nobis et successoribus nostris, ad acta castrensia vel terrestria Trembowliens(ia) dimittere, et inscriptionem dimissionis authenticé ad nos quamprimum fieri possit, transmittere tenebitur, sub ammissione | eius ipsius aduitalitatis, praesentibus per nos concessae. Quod si veró nulla summa in bonis praedictis iuste et legitime sit inscripta, tum Barbara supradicta, nonnisi quartam partem prouentuum pro Republi(ca) laudatam, ex bonis illis fisco nostro singulis annis inferre debebit. Harum quibus sigillu(m) nostru(m) est appensum testimonio literaru(m). Dat(um) Varschouiae die quindecima mensis Junii. Anno domini **Millesimo quingentesimo septuagesimo sexto**, regni veró nostri anno primo.

Podpisano:

Stephanus Rex s(ubscri)p(sit)

Z mojego zbioru według odpisu zdziałanego z pierwołu, którego pieczęć zaginęła.

We Lwowie dnia 3go października 1855 r.

Stefan z Bożej łaski Król Polski, Wielki Książę Litwy, Rusi, Prus, Mazowsza, Zmójdzi, Kijowa, Wołynia, Podlasia i t. d. Pan, a Książę siedmiogrodzki — oznajmiamy osnową niniejszego wszystkim w ogóle i w szczególności, do których to należy, iż Nasz rodowity Mikołaj Niemojowski, dworzanin świętej pamięci Zygmunta Augusta Króla, a poprzednika Naszego, przez pewnych Rad Naszych upraszał, abysmy prawo dożywotne na dobrach Naszych królewskich **Celejów i Uwiste** w powiecie Trembowelskim leżących, małżonce jego rodowitej Barbarze z Czermna, bez ujmę jego prawa dożywotnego, jeżeli takowe ma sobie już poprzód nadane, z tym położonym warunkiem nadali, iż gdy owe dobra po spustoszeniu przez Tatarów opuszczone zostały, do nich wieśniaków z dóbr dziedzicznych przerzeczonej małżonki sprowadzwszy osadzi, i tym sposobem je spólnie z pomienioną małżonką do lepszego przywieździe stanu; My zaś, już to na przyczynę Rad Naszych do Nasz zanieśioną, już przez wzgląd na służby, świętej pamięci Poprzednikowi Naszemu spełnione, już nareszcie dla wspomnionego dóbr dziedzicznych ulepszenia i onych sprowadzonymi z dóbr dziedzicznych żony jego wieśniakami uzupełnienia, rodowitą Barbarę z Czermna, małżonkę jego, przy użytkowaniu i dożywotniej owych dóbr posiadłości zostawić i zachować postanowiliśmy, jakoż pozostawiamy i zachowujemy z tym dodatkiem, że rodowita Barbara z Czermna wyżej nazwane dobra, ze wszystkimi z dawna przynależnościami, i płynąciami z nich dochodami, pożytkami i wszelakimi zyskami teraz będącemi, lub które przemysł ludzki będzie mógł później stworzyć, inaczej mówiąc, według pierwotnych przywilejów dzierżać, mieć, posiadać i z nich aż do kresu życia swego użytkować ma, obiecując zarazem za siebie i za Najjaśniejszych Następców Naszych, iż dopóki ta Barbara żyć będzie, My jej nie tylko wzmiankowanych dóbr odebrać nikomu nie pozwolimy, i Najjaśniejsi Następcy Nasi nie pozwolą, ale i ani sami dla stołu lub dla innej jakiej potrzeby na skarb nie odbierzemy, ani Najjaśniejsi Następcy Nasi nie odbiorą. Ze względu na to nadanie przerzeczonego dożywocia, wspomniona wyżej Barbara z Czermna, według ustaw koronnych, z przyzwoleniem małżonka, czwartą część iścizny, na owych dobrach słusznie i prawnie zapisanej, Nam i Następcom Naszym w urzędzie grodu lub ziemstwa trembowelskiego złożyć, i wiarygodny zapis złożenia ile być może najprędziej Nam przestać będzie obowiązana, pod utratą nadanego niniejszem dożywocia; gdyby zaś na wspomnionych dobrach żadna iścizna słusznie i prawowicie zapisana nie była, tedy przerzeczona Barbara tylko czwartą dla Rzeczypospolitej uchwaloną część dochodów z tych dóbr każdego roku do skarbu Naszego wnieść będzie powinna. Na świadectwo czego pieczęć Nasza u niniejszego listu zawieszona. Dano w **Warszawie** dnia piętnastego miesiąca czerwca, lata Pańskiego **Tysiąc Pięćset Siedmdziesiątego Szóstego**, a w pierwszym Naszego królestwa.

Stefan Król ręką swą.

1) Siola w obwodzie czortkowskim na południe Kopeczyniec nad rzeczką Tajon leżące.

Wolański Fr.